

5. Süddeutsche Zeitung. Deutschland und Frankreich wollen Verteidigungspolitik der EU reformieren. – 9 September 2016. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.sueddeutsche.de/politik/vor-gipfeltreffen-deutschland-und-frankreich-wollen-verteidigungspolitik-der-eu-reformieren-1.3155310>.

Стахурский И. В., магистр політології, Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ, Україна), E-mail: stakhursky.ivan@ukr.net

Европейский оборонный союз: миф или реальность?

Анотація. Рассматривается способность Европейского Союза обеспечить безопасность странам-членам, в связи с повышением уровня террористической угрозы, обострением конфликтов на южных и восточных границах объединения, выход Великобритании из ЕС. Анализируется возможность углубления интеграции в сфере обороны как ответ на современные угрозы безопасности. Рассматриваются изменения в Совместной политике обороны и безопасности), которые направлены на увеличение оборонной способности Европейского Союза.

Ключевые слова: Европейский союз (ЕС), Общая политика и оборонная политика (СБОП), оборонительный союз, кризис, безопасность

Stahurskiy I., Master Student, National University of «Kyiv-Mohyla Academy» (Kiev, Ukraine), E-mail: stakhursky.ivan@ukr.net

The European defence union: myth or reality?

Abstract. Discusses the ability of the European Union to ensure the safety of members, in connection with the raising of the terrorist threat, the escalation of conflicts in the southern and Eastern borders of the Union, the British exit from the EU. The possibility of deeper integration in the field of defense as a response to contemporary security threats. Discusses changes in the Joint policy of defense and security), aimed at increasing defense capabilities of the European Union.

Keywords: European Union (EU) General policy and defense policy (SBOP), a defensive Alliance, crisis, security

УДК 339.542

Устименко Є. Р.,
кафедра політології,
факультет суспільних наук і міжнародних відносин
ДНУ імені Олеса Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: gmth@rambler.ru

ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ (НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА)

Анотація. Об'єктом дослідження є явище європейської інтеграції Республіки Молдова. Предметом дослідження є заходи, які вживають політичні еліти Молдови щодо інтеграції своєї країни до Європейського Союзу та набуття членства у даній організації.

Мета роботи: розкриття змісту поняття «європейська інтеграція»; розкриття сутності Плану дії Європейський Союз – Республіка Молдова; розгляд заходів в сфері реформ в Грузії як основної складової успішної політики євроінтеграції країни.

Методи дослідження: аналіз, індукція, дедукція, синтез, case study, історико-порівняльний метод, метод побудови сценаріїв.

Одержані висновки. 1. Термін «європейська інтеграція» означає політичну,

юридичну, економічну, соціальну, культурну інтеграцію держав, які розташовані на європейському континенті. 2. Основним кредо успішної євроінтеграції по-молдовськи повинно стати успішне впровадження у життя реформ в економіці, соціальному секторі, стабільність політичної системи.

Ключові слова: європейська інтеграція, Європейський Союз, пострадянський простір, Республіка Молдова.

Для того, щоб зрозуміти сутність досліджуваної проблеми, необхідно спочатку дати визначення самому поняттю «євроінтеграція». Але спочатку треба дати відповідь на запитання «Що таке інтеграція взагалі»? Слід зазначити що в різних наукових дисциплінах дане поняття трактується різними способами, адже процес інтеграції держав у міждержавні організації та об'єднання включає в себе політичну, економічну, соціальну, культурну інтеграції.

Розглянемо цей процес з точки зору політології та економіки: в економіці інтеграцією прийнято вважати процес економічної взаємодії країн, який призводить до зближення механізмів господарства та приймає форму економічних угод між державами. Основними чинниками економічної інтеграції вважаються координація співпраці країн в економічному секторі, спільне використання наукового потенціалу, внаслідок чого відбувається прискорення НТП, повне використання наявних економічних ресурсів. Також економічна інтеграція передбачає перебудову структури господарства країн – учасників економіко-інтеграційного процесу, що значно розширює для них можливості поділу праці на міждержавному рівні [1, с. 260-263].

Процес економічної інтеграції країн поділяється на декілька етапів: спочатку країни укладають між собою торгівельні угоди, адже в майбутньому це призведе до створення більш вигідних умов для реалізації своїх товарів та послуг на ринку партнера по угоді; далі відбувається процес становлення зон вільної торгівлі між учасниками угоди, який передбачає взаємне скасування митних тарифів на товари і послуги; після цього створюються «митні союзи» - організації зі співробітництва в митній сфері, відбувається координація економічної політики країн – учасників угоди на рівнях грошових мас та бюджету, адаптація законів країни до нових вимог, побудова економічної політики країн з урахуванням потреб партнерів по угоді; створення загального ринку для товарів, послуг, капіталу; створення загальної економічної політики; утворення політичного союзу, що є на нашу думку, найвищим рівнем інтеграції на міждержавному рівні.

Під політичною інтеграцією слід розуміти заходи, направлені на утворення єдиної політичної системи на рівні партії або держави. Говорячи про міждержавну інтеграцію, слід виділити спільні цінності та інтереси сторін. Таким чином, під терміном «інтеграція» існує визначення процесу зближення країн за наявності спільних інтересів, а під терміном «європейська інтеграція» розуміємо політичну, юридичну, економічну, соціальну, культурну інтеграцію держав, які розташовані на європейському континенті [2; 3, с. 495].

Індивідуальний план дій (далі – ПД) між Європейським Союзом та Республікою Молдова План було підписано 22 лютого 2004 року. Він

був розрахований на три роки – з 2005 по 2007 роки. Але, незважаючи на факт, що цей план було підписано 10 років тому, ми вирішили обрати саме його, тому, що цей план представляє науковий та пізнавальний інтерес: він є своєрідним «шляховим листом», необхідним Молдові для виконання своєї стратегічної мети – набуття членства в ЄС, програмою внутрішніх політичних та економічних реформ, які зобов'язують владу країни до їх виконання. Цей план передбачав активізацію відносин між сторонами в політичній, економічній, культурній сферах та в області безпеки. Разом з тим, ПД передбачав, що рівень відносин між Молдовою та ЄС має залежати від рівня прихильності Молдови до загальноєвропейських цінностей та від її можливостей втілення в життя прописаних у ПД пріоритетів. Основними перспективами розвитку партнерських стосунків між сторонами – учасниками плану дій є посилення політичної кооперації на двосторонньому рівні шляхом підтримання політичного діалогу, можливості участі Молдови в програмах ЄС культурного, наукового, екологічного значення, підтримка зусиль щодо гармонізації законодавства Республіки Молдова до правових критеріїв європейської спільноти.

Під європейським законодавством маємо розуміти зведення прав та обов'язків країн – членів ЄС. Сюди входять принципи та політичні задачі, що прописані в договорах ЄС, міжнародні угоди, укладені членами ЄС як окремо між собою, так і в рамках спільноти, закони, прийняті Судовою палатою ЄС тощо. Одним словом, законодавство ЄС включає в себе закони як такі, а також загальні завдання, що визначаються договорами спільноти. Для отримання членства ЄС країна-кандидат має запровадити в своє національне законодавство правові критерії ЄС та почати керуватися ними з моменту вступу в ЄС.

Повертаючись до розгляду ПД, слід зазначити, що до пріоритетних напрямків виконання також відносяться проведення політичної реформи в Молдові, яка в свою чергу передбачає наявність стабільних інститутів влади, політичної та партійної системи, захист та повагу прав людини і громадянина, захист та повагу прав національних меншин, верховенство права та закону, захист демократичного устрою країни. У цей пакет заходів також входять наступні компоненти: двостороння взаємодія у сфері врегулювання придністровського конфлікту та запобігання сепаратистським настроям в Гагаузії, проведення соціальних та економічних реформ, взаємодія в області реформування органів правосуддя та внутрішніх справ, розвиток транспортної системи та інфраструктури, проведення спільних наукових досліджень, виведення молдовської системи освіти на загальноєвропейський рівень, покращення інвестиційного клімату шляхом боротьби з корупцією тощо.

На наш погляд, першим та основним напрямком, є сприяння демократії та існування правової держави. Саме демократичні цінності та принципи правової держави є основою основ, коли ми говоримо про відносини між ЄС та Молдовою. Адже демократичні інститути, правова держава, основні права та свободи людини – це не просто абстрактні слова, а норми, встановлені в грудні 2000 року при підписанні Хартії фундаментальних прав

ЄС. Більше того, сам Євросоюз засновано на принципі поваги до людської гідності, свободи демократії, верховенства закону та поваги прав людини і громадянина. Молдова, під час свого становлення у якості незалежної країни, пройшла цей нелегкий шлях: їй вдалося само затвердитися у якості держави, для якої, навіть незважаючи на цілий ряд важких випробувань, притаманні такі риси демократії та інститути демократичного суспільства, як політичний плюралізм, вибори за принципами демократії, більш високий рівень, порівняно з перебуванням в СРСР незалежних засобів масової інформації, активність громадянського суспільства, багатопартійність тощо. Але, для повноцінного членства в ЄС цього, на наш погляд, дуже мало. Особливо, коли мова заходить про таку проблему, як індекс корумпованості країни: на сьогодні за показниками корупції Молдова знаходиться на 103 зі 168 наявних позицій в світовому рейтингу сприйняття корупції, який опублікувала Transparency International. Для порівняння, Україна за показниками рівня корупції цієї ж організації знаходиться на 130 позиції, Росія та Азербайджан – на 119 позиції, Вірменія – на 95, Грузія – на 48 [4]. Це говорить про те, що молдовські чиновники, на відміну від грузинських, не притягуються до кримінальної відповідальності та не несуть належної кари за свої діяння. Саме високий рівень корупції та низький рівень життя в країні, коли люди вимушені виїзжати у пошуках кращої долі за кордон, у країни ЄС, Росію та Україну, став тим самим каталізатором, що спричинив масові безлади в Молдові в 2009 році та протести весною 2015 року.

Проблема заключається в тому, що молдовська влада не пішла тим шляхом, який обрала Грузія. Політичним колам країни замість боротьби за владу варто було б зайнятися проведенням конкретних досліджень, які присвячені корупції як явищу, організувати широку агітаційну кампанію, яка б мала на меті залучення активної частини населення до боротьби із корупцією, забезпечити виконання законодавства про декларування доходів чиновників, державних службовців, судів, поліцейських, прокурорів. Адже, до тих пір, поки в країні існуватиме подібна суспільно – політична ситуація, це явище буде зберігатися.

Іншим, не менш важливим критерієм виконання плану дій є, на нашу думку, вирішення проблеми Придністров'я. Як відомо, придністровський конфлікт несе загрозу стабільності в Європі, а отже і загрозу євроінтеграційним прагненням Республіки Молдова.

Для Європейського Союзу, «заморожена» придністровська проблема також є джерелом нестабільності та загрози безпеки в регіоні. Придністровський конфлікт вимагає підвищеної уваги з боку європейського співтовариства: існує цілий ряд причин, чому ЄС має більш активно підключитися до регулювання:

1. Наявність «замороженої» «гарячої» точки створює загрозу безпеці Євросоюзу. Це проявляється у вигляді контрабанди товарами, незаконної торгівлі зброєю, проявів організованої злочинності;

2. Конфлікт підриває зусилля РМ, що направлені на розвиток демократичного устрою, а отже – обмежує можливість країни виконувати задачі в рамках двосторонніх відносин з ЄС;

3. Зона придністровського конфлікту фактично знаходиться в декількох сотнях кілометрах від кордонів ЄС. Особливо це явище стало помітним після входження у 2007 році сусідньої Румунії. Фактично, Придністров'я є вигідним «тузом у рукаві» для Росії у випадку збройного протистояння не тільки з Молдовою, а й з Румунією, котра окрім ЄС входить до НАТО, та оголошеної війни з Україною – територія невизнаної республіки створює небезпеку російського вторгнення в Одеську та Вінницьку області.

Згідно ПД, вирішення конфліктної ситуації передбачає виконання 4 основних напрямків дії:

1. Постійна участь Молдови в переговорах щодо правового статусу регіону. З 2005 року, за ініціативою сторін конфлікту, а також посередників проводяться зустрічі в рамках процесу перемовин, який відомий сьогодні під назвою «5+2» (ПМР, Молдова – сторони конфлікту; Росія, Україна, США, ЄС, ОБСЄ – посередники та спостерігачі). Крім цього, згідно плану ЄС проводить окремі зустрічі в рамках двосторонніх відносин з Молдовою, Росією та Україною. Зокрема, Україні відведена особлива роль в регулюванні придністровського конфлікту: проводяться заходи з посилення охорони придністровської ділянки кордону з Молдовою. З боку ЄС відповідальність за виконання задачі покладена на Голову представництва ЄС в Молдові. Першим очільником відомства був Андріан Якобовіц. Нині цю посаду займає Піррка Тапіола. [5]

2. Стимулювання та підтримка реформ в Молдові. Це сприятиме тому, щоб країна стала більш привабливою в очах мешканців лівобережних районів Дністра, тим самим посилить в них мотивацію реінтеграції з РМ;

3. Забезпечення виведення російських військ та озброєння з території Придністров'я. Вище було зазначено, що Росія, будучи країною – гарантом врегулювання конфлікту, продовжує на неофіційному надавати підтримку придністровським сепаратистам, що є основним, на наш погляд, чинником гальмування стабільного розвитку РМ та інтеграції в ЄС.

4. Надання допомоги Молдові з боку ЄС в постконфліктний період. На нашу думку, це є дуже важливим моментом, враховуючи масштабність та ціну процесу реінтеграції молдовської території після 25 років де-факто, окремого існування придністровських земель від решти Молдови. Уряд країни доведеться займатися відновленням єдиного економічного, політичного, соціального, інформаційного простору. Це задача, для виконання якої допомога ЄС виявиться вкрай корисною.

Останнім часом багато аналітиків, досліджуючи цей документ, задавалися питанням: яка зі сторін мала би взяти на себе головну відповідальність за реалізацію основних положень? Ми вважаємо, що відповідь є очевидною: головна відповідальність за реалізацію ПД лягає на Республіку Молдова, оскільки основні задачі, які містяться тут, стосуються обов'язків в першу чергу, саме Молдови. Виконання даного проекту включає в себе моніторинг та узгодженість дій одразу на трьох рівнях: національному молдовському, двосторонньому (Молдова - ЄС) та власне, на рівні країн Європейського Союзу. Розглянемо кожен з цих рівнів моніторингу та узгодження по порядку:

1. На національному рівні, тобто на рівні Республіки Молдова моніторинг та узгодженість дій щодо впровадження ПД за його основними напрямками та критеріями здійснюється на рівні координаційних міністерств: Міністерства юстиції, Міністерства економіки та торгівлі, Міністерства транспорту, Міністерства освіти. Існує також центральний орган – Міністерство закордонних справ і європейської інтеграції. Воно забезпечує загальний моніторинг на урядовому рівні, а також на рівні співробітництва з іноземними партнерами, в нашому випадку – з організаціями та інституціями ЄС. Іншим органом, який займається вирішенням пріоритетних питань європейської інтеграції, є Національна комісія Республіки Молдова з європейської інтеграції.

2. На двосторонньому рівні (Молдова - ЄС) моніторинг виконання завдань покладено на відповідні органи в рамках Ради зі співробітництва ЄС-РМ, до складу яких входять представники РМ, країн – членів ЄС, Європейської комісії та Секретаріата Європейської Ради.

3. Говорячи про здійснення моніторингу виконання завдань окремо на рівні Європейського Союзу, варто зазначити, що тут велику роль грає Європейська комісія. Вона відповідає за підготовку щомісячних доповідей по Молдові. Ці доповіді базуються на інформації, яку надає влада Молдови. Також Європейська комісія веде постійні консультації з такими міжнародними організаціями, як Рада Європи, ОБСЄ, міжнародні фінансові організації. Постійно проводяться консультації з Верховним комісаром ЄС з питань зовнішньої політики та загальної безпеки.

Завершуючи розгляд Плану Дій ЄС-РМ, основних критеріїв, необхідних для його виконання, варто ознайомитися з комплексним оглядом експертів та аналітиків щодо перспектив членства РМ в Євросоюзі.

На думку директора Інституту європейської політики та реформ в Молдові Ханса – Мартіна Зіга, політика ЄС стосовно країни змінилася після парламентських виборів в листопаді 2014 року. В своєму інтерв'ю Deutsche Welle від 21 січня 2016 року, відповідаючи на питання журналіста він зазначив: «До моменту парламентських виборів надія була на те, що новий, проєвропейський уряд проведе реформи, а отже, дуже вірогідними були і перспективи на вступ Молдови в ЄС». [6] Пан Зіг зазначає: молдовську політику ЄС визначали дві речі – реформи та інтеграція. В результаті тодішніх виборів (2014 року), більшість місць в парламенті отримали проєвропейські сили, які, однак, були змушені сформувати уряд за підтримки комуністів. За словами експерта, це дорівнюється відмові від проведення реформ, передбачених угодами ЄС з Молдовою, та планом дій, а також це означає завершення розслідування скандалу, що розгорівся навколо зникнення з банківської системи країни мільярда доларів США, що викликало незадоволення серед виборців та спричинило протести, які продовжуються до сьогодні. Тому, ЄС тримає дистанцію у відносинах з Кишинівом.

«Перспективи на вступ можуть бути стимулом, але не варто їх переоцінювати. Більше значення має те, що сама логіка євроінтеграції, яка спрацювала в Центральній Європі, не переноситься на Східну Європу. Вона

заклучалася в тому, що ЄС підтримував реформи в окремих країнах, які проводять їх самостійно, аби досягти європейських стандартів,» - вважає аналітик, аргументуючи тим, що на відміну від центральноєвропейських країн, де існує дієздатна ринкова економіка та функціонує принцип консенсусу політичних еліт, в Східній Європі закріпилася олігархічна система влади. [6]

В Молдові стабільність забезпечувалася системною корупцією та зловживаннями владних повноважень, а центральні органи управління фактично опинилися в руках кланів та окремих олігархів (на прикладі Молдови – це Володимир Плахотнюк, неформальний лідер Демократичної партії та володар мережі банків, отелів, нерухомості та засобів масової інформації). Відповідаючи на питання, чи буде проєвропейським курс уряду Павла Філіпа, новопризначеного прем'єр-міністра Республіки Молдова, пан Зіг заявив, що це залежить не від геополітики, а від ефективності внутрішніх реформ нового кабінету.

«Взагалі, під питанням, а чи проводиться з 2015 року в країні проєвропейський курс? Так, на зовнішньополітичному рівні справи ускладнилися зі втручанням Росії, яка, окрім введення торговельного ембарго, що негативно вплинуло на економічний розвиток РМ, ще і підтримувала політичну поляризацію. Але реформам завадила не Росія, а самі молдовани в таборі проєвропейських сил», що наводить думку на відсутність чіткої позиції стосовно ЄС в колі «євроінтеграторів». [6]

Тобто, інтереси проєвропейськи налаштованих громадян Молдови висловлюють окремі представники опозиційних сил, які не мають монолітної платформи та програми дій, і поки існуватиме розпорошеність серед опозиціонерів-«євроінтеграторів», говорити про успішні реформи та приєднання в найближчій перспективі до ЄС не доведеться.

Інший цікавий момент – на відміну від інших пострадянських країн – Грузії та України, які ведуть політику поступового зближення з ЄС (але в якості незалежних країн), нинішнє керівництво Молдови бачить перспективу вступу в спільноту через інтеграцію з сусідньою Румунією. 28 квітня 2016 року лідер Дем.партії РМ, колишній голова парламенту та в.о. Президента Маріан Лупу заявив, що його країна планує подавати заявку на вступ до ЄС в 2019 році, коли Румунія буде очолювати спільноту. [7] Пан Лупу зазначив, що Молдова орієнтована на Захід (Румунія), так як Схід (тобто, Росія) не може забезпечити державі такі ж умови розвитку демократії та стабільного економічного розвитку, як в ЄС. [7]

Молдовський політолог Валерій Осталец, вважає, що в країні немає жодної людини, яка би повірила словам Лупу і порівнює вступ Молдови в ЄС з обіцянкою Хрущова побудувати комунізм в СРСР до 2000 року: «Для того, щоб стати кандидатом, потрібно мати конкурентноздатну економіку на рівні держав ЄС, стабільні державні інституції. Сьогодні наша економіка знаходиться в стані рецесії. Чи можемо ми говорити про вступ до ЄС, коли в нас немає по – справжньому стабільних демократичних інститутів влади? Тому, європейська інтеграція, а тим більше, за рахунок очолювання в 2019 році ЄС Румунією – це лише пусті обіцянки пана Лупу, якими годують

маргіналів, що скачуть на площі Великих Національних зборів. Замість обговорення проблем неефективності державних структур, бідності, низьких зарплат, наші політики займаються маячнею, а ЄС та НАТО зайняли дуже вигідну позицію: «я-не я, хата-не моя»,» - каже експерт. [8]

За словами українського політолога, професора Києво – Могилянської академії Олексія Гараня на заваді євроінтеграційним прагненням стоять розпорошеність серед лідерів опозиції, корупція, та соціально-економічна ситуація: «Цими протестами намагаються скористатися проросійські сили. Останні соціологічні опитування показують, що в випадку дострокових виборів президента та парламента переможуть соціалісти та комуністи. Проблема заключається в великому рівні корупції в вищих ешелонах влади. Незрозуміло, куди зникли вкрадені з бюджету гроші, а російська пропаганда тут як тут: оскільки молдавани володіють російською мовою, в країні більшість телеканалів – російські, то громадяни дивляться на проблему крізь призму російських окулярів. Тобто, людина включає телеканал, а він пояснює, що в цьому винна угода про асоціацію з ЄС та небажання дружити з Росією». [9]

Ще один цікавий момент – в Кишиневі досі продовжують говорити про «Велику Румунію». Але можливість приєднання до ЄС шляхом перетворення Молдови на ще один жудець (адміністративно-територіальна одиниця) Румунії, на нашу думку, не знайде підтримки серед простих громадян країни, тим більше, якщо згадати період існування Молдови під юрисдикцією спочатку Російської імперії, а згодом – Радянського Союзу. Безумовно, це наклало відбиток на жителів цієї землі та дало початок численим суперечкам серед інтелігенції та політикуму на тему «Хто такі молдавани: окрема нація, чи гілка румунського народу?» Якщо молдавани є окремою нацією, а не частиною «Романія Маре» (Великої Румунії), тоді не може бути й мови про приєднання до Румунії, а потім - вступу до ЄС на румунських засадах.

В цьому випадку, реакція України, не кажучи про Росію, є абсолютно негативною: ми об'єктивно не зацікавлені в становленні Республіки Молдова у якості члена ЄС шляхом знищення власної незалежності на користь Румунії, адже це посилить румунський шовінізм: ні для кого не секрет, що в Румунії присутні такі реваншистсько-імперські організації, як «Ватра Романеска», «Велика Румунія» тощо, які мають на меті «повернення історичних земель»: Молдови, частини Сербії, Угорщини, Болгарії та України. Ці політичні сили представляють небезпеку нашій державі не тому, що їхні лідери відомі своїми маргінальними промовами, а тому, що вони мають сильний вплив на уряд своєї країни.

Тому, висновок є очевидним: Молдова має стати членом ЄС у якості незалежної держави з дієздатними інститутами політичної і державної влади. Основним кредо успішної євроінтеграції по-молдовськи повинно стати успішне впровадження у життя реформ в економіці, соціальному секторі, стабільність політичної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Авладеєв А. А. Уточнение понятий «экономическая интеграция» и «прину-

дительная экономическая интеграция» / А. А. Авладеев // Молодой ученый. – 2014. – №21. – С. 260–263.

2. Барановский В. Г. Политическая интеграция в Западной Европе. Некоторые вопросы теории и практики / В. Г. Барановский – М.: «Наука». 1983.

3. Советский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1986. – С. 495.

4. Transparency International Corruption Perceptions Index 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.transparency.org/cpi2015/results#results-table>.

5. Приветствие Главы Представительства Европейского Союза в Молдове [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/about_us/welcome/index_ru.htm.

6. Эксперт: Перспективы Молдавии на интеграцию с ЕС определит оппозиция – Deutsche Welle, 21.01.2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dw.com/ru/эксперт-перспективы-молдавии-на-интеграцию-с-ес-определит-оппозиция/a-18996597>.

7. Молдова планує отримати статус кандидата в ЄС у 2019 році -Українська правда, 28 квітня 2016 / [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/04/28/7106987/>.

8. Осталеп: о перспективах Молдовы вступить в Евросоюз. Sputnik.MD, 06.04.2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.sputnik.md/radio_rubrica_interviu/20160406/5571967.html.

9. Придністров'я-Гагаузія-Крим-Донбас. Гарань про больові точки Молдови та України - UKRLIFE.TV, 6 грудня 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrlife.tv/video/politika/pridnistrovia-gagauziia-krim-donbas-garan-pro-bolovi-tochki-moldovi-ta-ukrayini>

Устименко Е. Г., кафедра політології, факультет суспільних наук і міжнародних відносин ДНУ імені Олеса Гончара (Дніпр, Україна), E-mail: gmth@rambler.ru

Перспективы евроинтеграционного процесса на постсоветском пространстве (на примере Республики Молдова).

***Аннотация.** Объектом исследования является явление европейской интеграции Республики Молдова. Предметом исследования являются мероприятия, которые употребляют политические элиты Молдовы относительно интеграции своей страны к Европейскому Союзу и приобретению членства в данной организации. Цель работы: раскрытие содержания понятия «европейская интеграция»; раскрытие сущности Плана действий Европейский Союз – Республика Молдова; как основной составляющей успешной политики евроинтеграции страны.*

Методы исследования: анализ, индукция, дедукция, синтез, case study, историко-сравнительный метод, метод построения сценариев. Полученные выводы. 1. Термин «европейская интеграция» означает политическую, юридическую, экономическую, социальную, культурную интеграцию государств, которые расположены на европейском континенте. 2. Основным кредо успешной евроинтеграции по-молдавски должно стать успешное внедрение в жизнь реформ в экономике, социальном секторе, стабильность политической системы.

***Ключевые слова:** европейская интеграция, Европейский Союз, постсоветское пространство, Республика Молдова.*

Ustimenko Ye., Department of political science, the faculty of social Sciences and international relations DNU named after Oles Gonchar (Dnipro, Ukraine), E-mail: gmth@rambler.ru

The prospects of the European integration process in the post-soviet space (on example of the republic of Moldova).

Abstract. *The object of study is the phenomenon of the European integration of the Republic of Moldova.*

The subject of this study are the measures taken by the political elites of Moldova on their country's integration into the European Union and membership in the organization.

The aim of the work: the disclosure of the content of the concept of «European integration»; the disclosure of the action Plan European Union – Republic of Moldova; review of activities in the field of reforms in Georgia as a major component of a successful policy of European integration of the country.

Research methods: analysis, induction, deduction, synthesis, case study, historical-comparative method, the build scripts.

The obtained conclusions. 1. The term «European integration» means the political, legal, economic, social, cultural integration of States situated on the European continent. 2. The main motto of successful European integration in the Moldovan should be the successful implementation of reforms in the economy, the social sector, the stability of the political system.

Key words: *European integration, European Union, post-Soviet space, the Republic of Moldova.*

УДК 323.2

Чумак К.С.

магістр, кафедра політології,
факультет суспільних наук і міжнародних відносин,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: konstantin.ch@superforex.com

Герман Ю. О.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: iuliia.german@gmail.com

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ПИТАННЯ

Анотація. *У рамках дослідження був проведений аналіз наукових підходів до визначення понять «громадянське суспільство» та «етнокультурна одиниця», а також визначені основні етнокультурні чинники; проаналізовано вплив виділених основних етнокультурних чинників на становлення і розвиток громадянського суспільства, зокрема був проаналізований досвід Європейських та Північноамериканських держав; проведена оцінка впливу таких факторів як: дотримання прав і свобод особистості, політичного, ідеологічного, релігійного, етнічного плюралізму; пріоритет свобод і прав націй і народів на самовизначення; самоусвідомлення особистості в рамках національних держав і громадянського суспільства.*

Розкрито ключові характеристики впливу етнокультурних чинників на становлення громадянського суспільства: трансформація свідомості індивіда, правосвідомість індивіда, крос-культурність громадянського суспільства, віртуальна комунікабельність, визначені структурні компоненти громадянського суспільства; обґрунтовані можливості і загрози з боку етнокультурних і національних утворень в умовах сучасного глобального світу.

Ключові слова: *глобалізація, громадянське суспільство, кроскультурність,*